

Íbaru Ke Ebeq sáhnsahwe ahtebé ehwehne.

Íbaru ke, Asiu ke, Ísara kewé se peh morá ké míáhwe. Se apahtáro áwíq kéhre. Mah pahsí sehiranú ani áwíq íre kéhrana peh anehete ehwéh Porane ehweh tahnsá púara áhnte kegá, Poraga sehiranúwe íwíáhowe. Mó kegá Sísá tagaríáh Íbárú ké síwíoqnowe. Mi tanáhráq mah pahsí sehiranú aninká sensabé, Ite túbáh agiyehboq peh tábúsoqme iwíáhoró ue Sísane sánsá ambubu atiageheéna mah pahsí sehiranúwe. Sísawe aiq pútaq Manikáne ahninkáwáéna íópeqté kéreq Manikáne ehweh iraru kereq Mósísireq kiotaikúwe. Manikánka Sísá mibeq mahbeq arítéh ání míankeheéna omaq atowe. Sísaga miraúnsabe Manikánka o moráéné ehweh áhwárówe. Minayabe íre kaweq sunúq sínaraq túbáh agiyehboq peh Sísane sánsá ambubu atawéq tauntahunue sehgióro ue Íbaru Ke sehiranue teriuwe.

Íbaru ke siu pahsíe.

¹ Naho Manikánka mó tanáhráq mó tanáhrárué wene ehweh iraru ke iwíáh aritowara mó sansá mó sansánue itene igaqnaréh ehweh teríúwe.

² Teríúwana amahnága anehe tanáhráq wenahni iwíáh atowana wega Wenabone sánsá teiena sokigi aiíre. Manikánka irarúwana wenahninká

moke mah marákó márakóákáq íópeqkákáq mirarowe. Wenahninká mókake moke wahnahninkeheéna omaq atowe.

³ Maniká téhrehnka inserahni aní miéhрана wenahni moq téhrehnka inserahni aní miéhre. Maniká mía míainserah wenahni moq monseráh áníne. Wega págege ehwéh irarínka moke mah marákó márakóákáq íópeqkákáq kaweqtaq kagaire. Wega wehukene ahbabáq aiq kaweraitena íópeq Maniká Iteribone ayah púpeq tútuue mía míaire.

Manikáne ahninkáwágá íópeqté ké kiotaikire i ehwéhne.

⁴ Manikánka wenahni áwíratowana mi awíqká moke íópeqté ké síwíq kiotaikire. Mina inserah wenahninká moke íópeqté ké kiotaikire.

⁵ Minayabe Manikáne ehwehnka mahraréna, Are nénahni móne. Amahnága íné Arenabo míóge ire. *(Buk Song 2.7)*

Mi sehiránká mó mahraréna,

Íné Wenabo míahnana we nénahni míankehe ire. *(2 Samuel 7.14)*

Manikánka íópeqté keyábé mah ehwéh irarúwo? Írakaumo. Peh morá wenahninsábé irarúwe.

⁶ Manikánka wene ebeq piah aní mah marákóípéq eqmaq auwanaútaqsabé wene ehwehnka mahraréna,

Íópeqté kéo, ite ómiga nénahninsábé iwíáh iwíáh atáhro ire. *(Lo 32.43)*

⁷ Íópeqté keyábé Manikáne ehwehnka mó mahraréna,

Wega íópeqté ké sóiriq tahnsá mirarena

se wene arambehri ke irobina tahnsá mirarowe
ire. *(Buk Song 104.4)*

⁸ Wenahninsábé Manikáne ehwehnka mahraréna,
Manikáno, arega wahnah wahnahnóna tanáhráq
peh ahriahri kagainawire.

Arega wahnah wahnahnónawe tábúsoqme iwíáhue
mirainiewóne.

⁹ Are moke ahbabáq sansansábé awahriehrana
peh kaweq sansánsábé awahbehre.

Awahbeh puana íné Maniká Arenaboga are ano-
tah aní mé moke wahnahnúno atóge.

Arene wehgauné sirupipeq eyoyó aritena
arene arupipeq anotah eyóyó atóge ire. *(Aisaia
61.1)*

¹⁰ Wenahninsábé Manikáne ehwehnka mó
mahraréna,
Itene Wahnahno, téhwe arega mah marákó
marákó mirarónana págegeue kéhre.

Moke íopeq kéh náneq arerene ayahtate miraróne.

¹¹ Mókake moke mah mensáméhnsá tabanaginaraq
are peh mía míainiewóne.

Ambanta nahonáh úkinserah mah marákó
marákóákáq íopeqkákáq nahonáh úkéna
íre kaweraginawire.

¹² Wehukeníká wene máhti sabaréhnserah
arega mah marákó marákóákáq íopeqkákáq
sabaráruankéhe.

Wehga wene nahonáh kórósí ugurúruena
o korósí sukiwíéhnserah mirainkehe.

Arewe ahriahri monseráhnue mía míainiewóne.

Arene oga mé tanáhráq íre parabaginawire ire.
(Buk Song 104.4)

¹³ Manikáne ehwehnka mó mahraréna,
Arega niyah púpeq tútuue míahno.

Moke arene naruo arene aigúnúbá tahnsa méra
arene ehweh sehgióro aritaníe ire. *(Buk Song*
110.1)

Manikánka íópeqté kényábé mah ehwéh irarúwo?
Írakaumo. Peh morá wenahninsábé irarúwe.

¹⁴Minayabe íópeqté kékéwé aneq kebo? Íópeqté kékéwé
wehukene siwa tahnsá méra Manikáne arambehri
miraowe. Manikánka kawerarítéh ké séhréh ar-
itageheéna íópeqté ké siqmaréhre.

2

Manikánka ite meirena kaweratárai ehwéhne.

¹Manikáne ahninkáwá anotah Wahnáh mía
míainsabé itega írátáuna ehwéh ambubu atawéq
sehgiónehe. Itega íre túbáh agia peh wene ehweh
sehgióneheqmúne.

²Naho Manikánka íópeqté ké iwíáh aritowara
sega iraruwara itene igaqnaréhga írówe.
Manikánka mi ehwéh íre sehgiú ke kamah ariuwe.

³Minayabe itega Manikánka kaweraitéh
éhwéhnsábé anetaníbo íwíáhonaraq kaweqtaq mía
míañonehkonó? Írakaumo. Wene ehwehnsabé
anetaníbo íwíáhonaraq Manikánka ite moq kamah
ainawire.

Téhwe itene Wahnahnka wene kaweraitéh
éhwéh teriuwara mi ehwéh író kega, Aiq pútaq
ehwéhne teiúwe.

⁴Író kega kaweraitéh éhwéh teiútáq Manikánka
págege aritonka sega págege sansánéra ótaq
sansánéra íre tagaríó sansanuwe. Manikánka
miraúnsabe, Mi ehwéhme peh aiq pútaq ehwéhne
ue pahsuowe. Wene arambehri kawerue
miraigeheéna Manikánka iwíáhue Wenawanka
nái náneq náiuwe.

Sísaga webataq ite meirena kaweritahráhi aníne i ehwéhne.

⁵ Manikánka íópeqté kényábé, O marákó marákóráq wahnahnoro aritanabo? Írakaumo.

⁶ Minayabe wene Púkuipéq wehukenínká mahraréna,

Manikáno, arega ite wehukeyabé iwiáhónawe ite aneq tahnsá kéabuno?

Itewe peh abehq naneq mune.

Aneqsabé kawerue wahnahnaitahno?

⁷ Peh wahto tanahráq íópeqté kégá ite kiotaikowe.

Arega ite pankere omaq ite iteíwíq pankerahne.

⁸ Arega moke miraóna naneqsabé wahnahnoro aitahne ire. *(Buk Song 8.4-6)*

Ite tagónawe amahnága tánáhráq wehukenínká moke kéh náneq íre wahnahnatiéhre. Írakaumo.

⁹ Itega peh Sísá tagónana we anotah aní míéhre. Menah wahto tanahráq we arambehri aní úkurairara íópeqté ké síwíqka wenáwíq kiotaikuraire. Manikánka séhréh aitowana Sísaga mah kehiná kéhínané ahababáq kaweritanieéna putiowe. Wega itene ahababáq kaweritanieéna éruwana pukúnsabe Manikánka we iriatena wenáwíq pankeq atena, Anotah aní mé wahnahnúno atowe.

¹⁰ Manikánka moke kéh náneq mirarena wahnahnatéhre. Minayabe áhnte kégá wenahnimáhq úkéra wene kaweq téhrehrebeq míageheéna Manikánka Sísá eqmarowana éruwe pukúwe. Manikánka miraúnsabe Sísawe iteruwah úkéna áhnte ke séhréh aitena kaweritéhre.

¹¹ Sísaga itene ahababáq aiq kaweritéhnsábé wreq ite kaweritéh kéreqne Iteribo peh morá

ání míéhre. Minayabe Sísaga itensabé, Nánuwahrah woe aiteyabe íre ayeहितehre.

¹² Minayabe Manikáne ehwehnka mahraréna, Are éhwéh nánuwahrah teriníe. Are tagariáh ké momiwíotaq arenáwíq pankeranieéna arensabé ígonkónue iwíáh íwíáh ataníe ire. (*Buk Song 22.22*)

¹³ Mi ehwéhnká mó mahraréna, Wega omasa éhwéh sehginawire íwíáhuge ire. (*Aisaia 8.17*)
Mi ehwéhnká mó mahraréna, Ínéreq moke Manikánka nání ánímárinseq aiq míone ire. (*Aisaia 8.18*)

Sísaga wehuke séhréh aitanieéna wehukení úkú ehwehne.

¹⁴ Ite Manikáne animárimé peh wehuke míone. Peh wehuke míona puana Sísaga ite kawerai-tanieéna wehukení úkéna ite tahnsá míowe. Owainawanka puké sansatáq wahnahnatiéhre. Sísaga owainawa anehinsaruanieéna putiowe.

¹⁵ Sísaga miraúnka wehuke puké tanahráqsábé anotah áhreo ke sabirúéhrara amahnága íre áhreowe.

¹⁶ Minawé wega íopeqté ké séhréh aritehro? Írakaumo. Wega ite Ébárahma kahnáh séhréh aitéhre.

¹⁷ Sísaga wehukene ahababáq kawerarena insahwé aitanieéna wehukení úkéna wehukene sánsánúwe. Manikáne arambéhri mirainieéna itene mibeq mahbeq aitéh ání míanieéna wehukení úkéna wehukene sánsánúwe.

¹⁸ Áhwaré naneqka weba sútaq Sísá anotahtaq éruwana íre ahababáruwe. Minayabe amahnága

áhwaré naneq iteba sitaq wega ite séhréh
aitahráhire.

3

*Sísaga miraúnka Mósísine arambehri kiotaikú
ehwehne.*

¹ Néne iyahnabo animárino, Sísansabé iwíáhue tagahro. Manikánka ite omaq itena íáhraburainsabé itega Sísansabé aiq pútare ateq we tagaríáhwe. Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ání míankeheéna Manikánka Sísá eqmarowaq itega we éhweh teri terinúne.

² Wene arambehri mirainkeheéna Manikánka Sísá omaq atena eqmarowe. Mósísiga Ísara ke séhréh aritena Manikáne arambehri kawerue sehgiunserah Sísaga moq Manikáne arambehri tábúsoqme sehgire.

³ Wehukenínká kaweq nah pearéhrrara tagah kegá mi nahnsábé ákáhtaq iwíáh íwíáhéra mi nah pearéh ánínsábé anotah iwíáh íwíáhowe. Mina inserah Manikánka Mósísinsabé ákáhtaq iwíáh íwíáhéna Sísansabé anotahtaq iwíáh íwíáhire.

⁴ Nah pehipi íre kéhrara peh wehukega pearáhnserah moke mah marákó marákó kéh náneqme Manikánka mirarowe.

⁵ Mósísi Manikáne arambehri anínéna Ísara ke míótaq moke Manikáne arambehri kawerue sehgiuwe. Naho Manikánka we iwíáh atowana Mósísiga mókake sína naneqsabé irarúwe.

⁶ Minayabe Sísá Karáhéwé Manikáne ahninkáwá ména moke Manikáne animarí kawerue wahnahnire. Itene wahnahnsabé aiq pútare ateq wega

mirainie ú ehweh mirainawire íwíáhonaraq we kahnáh míaneheqmúne.

Manikáne ehweh anterúáh kégá ahrenérapeq íre serahowe i ehwéhne.

⁷ Ite Manikáne animárí méq Wenawane ehweh irone. Minayabe Wenawanka Púkuipéq mahraréna,

Iboramé itega íné Manikáne ehweh íréhrataq

⁸ saiyoiyehboq kawerue íráhro.

Naho itene igaqnarénga abatapi míótaq

sega néne ehweh íre irera peh saiyoéra níwíoqnowe.

Sega mirau serahniyeho.

⁹ Mitaq ínéga itene igaqnaréh 40 opéq séhréh

arítáhwara sega néne ótaq sansá tagéra

minayabe íre iwíáhia peh saiyoéra níwíoqnowe.

¹⁰ Saiyoéra níwíoqno puana

mi keyábé nibiahnsa arítáhwae.

Minayabe ínéga mahraréna,

Mi kegá néne sánsá íre ahtebera

peh ahriahri ahbabáq aruqaruowe ewae.

¹¹ Ínéga abiahsanéna sensabé pahsuena,

Ahrenérapeq ínéba íre seneheqmóe ewae ire. (*Buk*

Song 95.7-11)

¹² Néne iyahnabo anímáríno, itene irupipeq ah-

babáq iwíáhéq túbáh agiyeho. Maniká Íteribowe

oga mía míai aní míre. Wene sánsá inehepeq

súéhboq kawerurero.

¹³ Ahbabáq sansanká ite míáhrabeqte ání saiq-

nariahnehboq Sísa kawerue kéranehéq mó we-

hekáh mó wehekáhnue kaweq ehwéh we teawíeq

we séhréh atéhoro.

14 Itega Sísansabé téh kawerue aiq pútare ataráúnanserah mókakeakáq pukona tanáhráqkákáq wene sánsá íre túbáh agia peh kawerue ambubu atíáhnaraq Sísa Karáhéreq moráráq mía míañeheqmúne.

15 Métáq sehiranue teiwónserah mónkakáq sehiraninie. Minayabe Manikáne ehweh nka mahraréna, Iboramé itega íné Manikáne ehweh íréhrataq saiyoiyehboq kawerue íráhro. Naho itene igaqnaréhga néne ehweh íre irera peh saiyoéra níwíoqnowe.

Sega mitaq mirau serahniyeho ire. *(Buk Song 95.7-8)*

16 Manikáne ehweh írótaq íre sehgira peh saiyoue míó kewe inseréhbo? Mósísiga Ísípi marákórápéqté meriqmena móríto kewe moke mi ke saiyo kée.

17 Áhnte opéq 40 opéq Manikánka abiahnsa arito kewe inseréhbo? Ahbabáq aruqaruro keyábé abiahnsa aritowara abatapi pukuwe.

18 Manikánka abiahnsanéna iwíáhéna, Ahrenérapeq ínéba íre seneheqmóe úmé inseréhyabe irarúwo? Wene ehweh anteruera anetaníbo iwíáho keyábé irarúwe.

19 Sega Manikáne ehwehnsabé anetaníbo iwíáho puara sega ahrenérapeq weba íre korahuwe. Minayabe ireq iwíáhue tagarione.

4

Maniká tagaríáh kégá ahrenérapeq kioraho ehwéhne.

¹ Naho Manikánka itensabé, Ínéba sirataq ahrenagehe úwe. Túbáh aginie íwíáho keo, Manikáne ahrenérapeq íre kíyehboq áhreoro.

² Ísara kegá Manikáne kaweq ehwéh írówaq itega moq írátáúne. Sega írótaq mi ehwéhnsábé íre aiq pútare atówe. Minayabe mi ehwéhncá íre séhréh aritahráhuwe.

³ Wene ehwehnsabé aiq pútare atona kegá Manikáne ahrenérapeq kiorahúne. Minayabe Manikáne ehwehnka mahraréna, Ínéga abiahsanéna sensabé pahsuena, Ahrenérapeq ínéba íre kioneheq móe ewae ire. (*Buk Song 95.7-11*)

Wega mah marákó marákó mirarena wene arambehri parabarouwe.

⁴ Abapeqte téhtaré wéhékáhnsábé Manikáne ehwehnka mahraréna, Manikánka moke wene arambehri parabarouena abapete téhtaréráq ahrenówe ire. (*Buk Song 95.11*)

⁵ Ahrenónsabe wene ehwehnka mó mahraréna, Ahrenérapeq ínéba íre kioneherawoe ewae ire. (*Buk Song 95.11*)

⁶ Kaweq ehwéh téh író kega mi ehwéhnsábé íre aiq pútare atónsabe sega Manikáne ahrenérapeq íre kioráhuwe. Íre kioráhuwara kaweq ehwéh sehgió kégá ahrenérapeq kioráhowe.

⁷ Minayabe Manikánka mó tanáhráq omaq atena mi tanáhráqsábé, Iborane atowe. Iborane atowana áhnte opéq parabagúwana Manikánka Tébiti iwíáh atowana sehiranue mahraréna, Iboramé itega íné Manikáne ehweh íréhrataq

saiyoiyehboq kawerue íráhro úwe. *(Buk Song 95.7-8)*

⁸ Minayabe Sósúaga itene igaqnaréh meriqmena ahrenérapeq móritotaq tahirímé mó tanáhráq Manikánka mó wehekáhnsábé íre irarú irino.

⁹ Minayabe Manikáne animarí ahrenahraho tanáhráq peh kagainae.

¹⁰ Manikánka wene arambehri abapete morá wéhékáh parabaruenta abapete téhtaré wéhékáhtáq ahrenónserah weba séra mía míaogegá moq sene ahwimi parabaruera ahrenahrahowe.

¹¹ Manikáne ahrenérapeq kioneheéq págegeue arambehrienehe íwíáhéq miraoro. Itene igaqnaréhga Manikáne ehweh anteruera ahrenérapeq íre kíú serahniyeho.

¹² Manikáne ehwehme oganúq itahráhi naneréna págegeue arambehrire. Págegeue arambehriéna áwéhreh sogíq tahnsane. Sogiqme peh ákáhtaq áwéhrehrana Manikáne ehweh anotah áwéhrehre. Manikáne ehwehnka wehukeníné arupipeq amurúruéhre. Wene iwíáhákáq wenawapipeqkákáq mi ehwéhnká amurúruena sainsúéhre. Wehukeníné ayahnsankakaq ayahnsapeqté ábíqnónkákáq mi ehwéhnká amurúruena sainsúéhre. Mi ehwéhnká wehukení awahbeh iwíáhákáq moke mó iwíáhákáq sokigi aíre.

¹³ Manikánka moke mirau naneq tagehtaq wehukega kopéq suahráho? Írakaumo. Moke minawari Manikánka tagehtaq ábóraq kéhrana taga tagaire. Minayabe mókake Manikánka moke itene sánsá saraqmarankéhe.

Sísawe itene ehweh mibeq mahbeq aitéh ání míre i ehwéhne.

¹⁴ Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ání íópeq Manikáne auranabiahapeq míéhre. Mi anímé Sísá Manikáne ahninkáwáe. Minayabe itega aig pútare atona ehwéh ambubu atianeheqmúne íwíáhéq miraoro.

¹⁵ Ahbabáq iwiáh sínaraq iteriahriáh íre kaqsuahráhúne. Owainawanka ite íwíoqnehtaq Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ánínká anetaníbo íre iwiáhia peh arutaboiraitena séhréh aitéhre. Owainawanka amahnága ite íwíoqnehnserah Sísá marakóipeq míotaq áwíoqnówana Sísaga íre ahbabáruwe.

¹⁶ Minayabe itega Manikánsabe íre áhreia wega ite séhréh aitankeheéq weba wahtotaq kowíaneheqmúne íwíáhoró. Mitaq kowíáhnaraq irupipeq umeh agínaraq Manikánka itensabé arutaboiraitena séhréh aitankéhe.

5

Sísá itene mibeq mahbeq aitéh ánínká ite kaweraitéh éhwéhne.

¹ Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ánínká ite Asiu ke séhréh aitankeheéq ite míonarabeqte ání mó tanáhráq mó aní mó tanáhráq mó anínue omaq sitáhwe. Manikánka itene ahbabáq kaweraitankeheéna wene ehweh mibeq mahbeq aitéh ánínká mó naneq mó nanerue Maniká titiratéhre.

² Titiratena we peh wehukení púana kaweqtaq íre mía míaorahire. Minayabe wega múguwahguo kereq áhwára áhwáraro kereq pehwéhre arítéhre.

3 Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ánínká mó kené ahbabáqsabe Manikánsabe ménkámehnkáne korahqtaté titiratéhre. Íre peh morá mó kené ahbabáqsabe titiratéhre. We moq ahbabárorahi aní púana wewene ahbabáqsabeákáq Maniká titiratéhre.

4 Mibeq mahbeq aitéh arámbéhríwé anotah arámbéhrí wíre. Minayabe wehukenínká, Íné mi arámbéhrí mirainie íre orahire. Mi arámbéhrí mirainkeheéna Manikánka wehukení omaq atena naho Áróni omaq atonserah omaq atéhre.

5 Wehukenínká, Íné mi arámbéhrí mirainie íre orahúnserah Sísá Karáhéga, Néníwíq pankerena Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítéh aní míanie íre úwe. Írakaumo. Manikánka wensabé omaq atena minayabe wene ehwehnka mahraréna,

Are nénahni móne. Ibora íné Arenabo ména anotah aní míahno atóge íre. *(Buk Song 2.7)*

6 Wene ehwehnka mó mahraréna,

Are néne ehweh mibeq mahbeq aritahna aní ahriahri mía míainiewóne. Wehukení wenáwíq Mékíséréki néne ehweh mibeq mahbeq arítéh aní mía míáúnserah are moq mina tahnsa mía míainiewóne íre. *(Buk Song 110.4)*

7 Sísá marakóipeq míotaq wega Maniká ehweh teawena púrerúwe. Manikánka Sísá puké tanahráq ahqáho atahráhu púana Sísaga anotahtaq púreréna áhnte ibisówe. We awahbeh iwíáh íre sehgirowana Manikánka Sísaga púrerú ehweh irowe.

8 Sísawe Manikáne ahninkáwá ména áhnte erúnsabe Wenabone ehweh sehgiu sansa ahtebówe.

9 Sísaga Wenabone ehweh tábúsoqme sehgiun-sabe amahnága Sísaga wene ehweh sehgió ké kaweraritena oganúq sitahnara oga mérapeq mía míañehrawoe.

10 Minayabe Manikánka wensabé, Are néne ehweh mibeq mahbeq aritahna aní mía míainiewóne. Mékíséréki néne ehweh mibeq mahbeq arito ani mía míañserah are moq mina tahnsa mía míainiewóne atowe.

Káriq anínká mía míai serahniyeho i ehwéhne.

11 Minayabe áhnte mó ehwéh kéhre. Itega íre apubúue ahtebahraho puana mah ehwéh teieyabe págege arámbéhríe.

12 Ite íre wahto tanáhráq Sísane ehweh íráh púaq wene sánsá ahtebahtaq tahirímé mó ke síwáhnoro irino. Itega íre kawerue ahtebarsabé Manikáne ehweh áwahewé mó anínká ite íwáhnorire. Inahunah anínká págege tahutáhúq íre nahrahéna peh náh nehserahnowe.

13 Náh neh anínká pehgáriq aní púana tábúsoqmaréh sánsá íre ahtebahrahire.

14 Págege tahutáhúqmé peh morá anonaninká nahrahire. Págege tahutáhúq nahraho kegá tábúsoqme iwíáhorahowe. Minayabe sega kaweq sansánkákákq íre kaweq sansánkákákq saraqmarera kawerue ahtebahrahowe.

6

Tauntahu ke méq Manikánka ite náina naneqsabé áwénunoro i ehwéhne.

¹ Sísá Karáhéne ehweh peh morá áwahewé mónkakáq íre íwáhnorinie. Págege ehwéh iragéhboq anehete ehwéhnkákáq íwáhnorinie. Nah pe anínká íre peh morá nahwiahnsanse pearéhre. Mina inserah áwahe ehwéh mitaq mareq anehete ehwéhnkákáq íráhro. Itene abehq árámbéhrí inehepeq sueq Manikánsabe aiq pútare ate ehwéh aiq írátówe.

² Wání mewe ehweh aiq írátówe. Wehukeníné ayahqnotaq táhtoqme púrerate ehwehmé aiq írátówe. Pusa ké iriwe oganúq site ehwehnkákáq mi tanáhráq Manikánka kaweqtapéqkákáq iraipéqkákáq sainsue ehwéhnkákáq aiq írátówe. Mina tahnsa áwahe ehwéh aiq írátó puaq mitaq mareq anehete ehwéh íráhro.

³ Manikánka kowe aitahnaraq itega miraonehe-qmúne.

Sísane ehweh sinehepeq súáh kégá weba íre kouwekoraho ehwéhne.

⁴ Sísane sánsá ahtebéra sehgiro kegá mi sansá sinehepeq súáhmé árahue mónkakáq sehigéhbo? Segá íópeqté Manikáne téhreh naneq merowana Manikáne Awanka seba kowíaraire.

⁵ Segá Manikáne ehweh irera sehgiro nsabé aiq pútaq ehwéhne íwíáhuowe. Mókake sína tanáhráqsábé ahtebéra, Mi tanáhráq Manikánka págegeue arambehrinkehe íwíáhuowe.

⁶ Mira íwíáhéra Sísane sánsá sinehepeq súáhmé sega mónkakáq íre sehgoráhowe. Segá Sísansabé, Iuwahriehre íwíáhonsabé Manikáne ahninkáwá awankátaq mónkakáq táhparáhnserahnowe. Segá miraotaq Sísá íre tagaríáh kégá tagéra Sísansabé

awiréh atáhwe. Minayabe wene sánsá sinehepeq súáh kégá Sísaba mó íre kouwekorahowe.

⁷ Ibonsirana marakó tantanirana mitaq kaweq tahutáhúq kírérara wehukega nahwe. Minayabe Manikánka, Aiq kaweq marákóe atéhre.

⁸ Marakóraq peh abehq náhgáqkákáq tahwenkaránkakaq kíréhtáq peh abehq marákóe. Minayabe Manikánka, Íre kaweq marákóe atena kekiruanawire.

⁹ Néne iyahnabo anímárino, mah pagégé éhwéh teiúnsábé itega mi marakó tahnsa ké úkigehe íwíáhugo? Írakaumo. Itene Wahnahne sánsá kawerue sehgegehe íwíáhuge. Sísaga meirena kaweraitena séhréh aitéh púaq itega wene sánsá sehgiówe.

¹⁰ Manikánka pehipi íre ehweh aitankéhe. Itega mirauro arámbéhrí íre abitaginae. Írakaumo. Menahnkákáq amahnágaákáq Manikáne animarí kawerue séhréh aritena Manikánsabe irutaboirowe. Minayabe wega íre abitaginae.

¹¹ Íné nuwahbehme itega amahnága tauntahunue mira onserah mókakeakáq ahriahriakáq miraoro. Minayabe nuwahbehre. Mirairataq itega áwénuno naneqmarí mókake náinkéhe.

¹² Ite taoraho agiyeho. Peh abobiah taebra ké méq Manikánka mirainawire íwíáhéq wega náina naneqsabé kawerue áwénunoro. Mirairataq wega náinawire.

Manikáne omasa náneqsabé aiq pútare atanéhe i ehwéhne.

13 Manikánka Ébáráhma ehweh teawutaq wega omasa éhwéh teawena, Aiq mirainauge úwe. Mó anínká Maniká íre kiotaiki puana wega mi ehwéh irarútaq wewenáwírue irarúwe.

14 Manikánka Ébáráhmansabé mahraréna, Are séhréh atanauge. Mókake ínéga séhréh atáhnaga arenanahréh íregárita q úkigehe úwe. *(Stat 22.17)*

15 Ébáráhmagá árahinabomo íre iwíáhia peh kawerue áwénunúwana Manikánka teawu ehwéh aiq pútaragúwe.

16 Wehukeníká omasa éhwéh iraritaq wega mó aní anotah aníné áwírue mi ehwéh irarire. Minawé Asiu kené sánsáne. Wehukeníká mi sansánínaraq wensabé ehweh atáh ké túbáh agorahowe.

17 Manikánka omasa éhwéh irarútaq író kega, Wega mó iwíáhinabomo iwíáhiyeho éna Manikánka wewenáwírue mi ehwéh irarúwe.

18 Minayabe Manikánka téhtaré págégé éhwéh aiq irarú púana wega mó iwíáh íre orahire. Wega péhe éhwéh íre orahinsabé ite Manikápa kowía míaúna ke iwíáh iwíáhunayabé irupipeq eyoyóire. Irupipeq eyoyóinaq Manikáne ehwehnka aiq pútaraginawire iwíáhéq minawé áwénunoneheqmúne.

19 Anotah awánká kaweq anúq kéhrana sóiriqka mi awánká íre pankonoráhire. Mina inserah itega Manikáne ehweh aiq pútaraginawire iwíáhúnaga irupipeq kaweq awánká ánúq tahnsaniraq kaweqtaq mía míaúne. Itega kawerue áwénunúnayabé mókake Manikánka wene íópeqté páqnáhípeq móitankéhe.

20 Ite séhréh aitanieéna Sísaga mitaq ebeq kiena ite mibeq mahbeq aitéh ání úkéna ahriahri mía míainawire. Wehukení wenáwíq Mékíséréki Manikáne ehweh mibeq mahbeq aritéh ání mía míáuñserah Sísá moq mina tahnsa ahriahri mía míaire.

7

Mékíséréki anotah aníne i ehwéhne.

¹ Manikámé anotah aní míowana Mékísérékiga Sáréma suwahpeqte ké wahnahnéna Manikáne ehweh mibeq mahbeq arito ani míowe. Ébáráhmareq we kéro kereqka mó wahnáh kéreq se kériro kereqka ebehéra mi ke subiq súówe. Segá kouwekutaq Mékísérékireq Ébáráhmareqka piehgiúye. Mitaq wega Ébáráhmansabé kaweq ehwéh teawuwe.

² Kaweq ehwéh atowana Ébáráhmaga moke ebehurabeqte meyo mensáméhnásá nayáhnkú saraqmarena Mékíséréki peh morá awuwe. Mékísérékiwe mi awíq áwahewé kaweq sansá mirai wahnáhne. We Sáréma suwahpeqte kéné wahnah aní ména we mó awíqmé áwahewé aru ukiqme sansani wahnáh aníne.

³ Wenanoibonkakáq wene aigaqnaréhakaq we maqmio tanahráqkákákáq we pukú tanahráqkákáqqsábé éhwéhmé íre kéhre. We Manikáne ahninkáwá tahnsanéna ahriahri wene ehweh mibeq mahbeq arito aní mía míáuwe.

⁴ Mékíséréki anotah aní míonsabe we éhweh ahtebagehboq íráhro. Itene igaqna Ébáráhmaga moke ebehurabeqte meyo mensáméhnásá nayáhnkú saraqmarena we peh morá awuwe.

⁵ Ébárahmane anahwa wenáwíq Áríwáie. Mi anímé we kahnáh Manikáne ehweh mibeq mahbeq arito ke míówe. Mósísiga sehgióro ú ehwehnká mahraréna, Ísara kegá sene meyháh ménsáméhnsá nayáhnkú saraqmahwara Áríwái kahnáhnká peh morá pehipi meyhówe. Áríwái kahnáh kéreq moke mó Ísara kereqne sigaqnawé Ébárahmae. Sensuwahrah Isará kégá sene meyo mensáméhnsá nayáhnkú saraqmárowara Áríwái kahnáhnká peh morá pehipi meweuwe.

⁶ Manikánka omasa éhwéh Ébárahma teawéna, Miranauge teawuwana Mékísérékiwe íre Áríwái kahnáh ání míowe. Ébárahmaga mi mensáméhnsá nayáhnkú saraqmarena Mékíséréki peh morá awuwana Ébárahmansabé kaweq ehwéh atowe.

⁷ Ite ahtebónawe ahriahri kaweq ehwéh atéh ánínká mi ehwéh teawí ání kiotaikire.

⁸ Áríwái kahnáhnká Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh árámbehri mirautaq sega Ísara kegá sene saraqmáro mensáméhnsá peh morá pehipi meweowe. Áríwái kahnáh mótaq mótarue pukuwana Mékíséréki oga mía míai aníne uwana wega peh morá saraqmaro naneq pehipi meyhówe.

⁹ Itega mahraue irarerahúne. Áríwái kahnáhnká Ísara kegá saraqmáro mensáméhnsá peh morá pehipi meweokee. Téhwe Ébárahmaga Mékíséréki ahtapeq tagéna peh morá saraqmaro naneq awutaq wenanah Áríwáiga moq Mékíséréki awuwe.

¹⁰ Mi tanáhráq Áríwáine anowagá we íre maqmio púana wega Mékíséréki árahue awuwo?

Ébáráhmawe Áríwáine aigaqna púana minayabe wega Mékíséréki peh morá saraqmaro naneq awutaq wenanah Áríwáiga moq awuwe.

Sísawe Manikáne o mibeq mahbeq arítéh ánímé kiotaiki aníne i ehwéhne.

¹¹ Mósísiga sehgióro ú ehweh Ísara ke teriena peh morá Áríwái kahnáhnká Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh árámbehri mirauwe. Mi arámbehri miraé sansa wehuke kawerarotaq tahirímé mó aní Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítéh ání íre sú irino. Sú anínká íre Áríwáireq Áróniq kahnáh ánínéna peh Mékíséréki tahnsánéna Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ání miéhre.

¹² Mó anínká Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kéné arambehri awaq mionsabe miraira sansá o sansa úkinae.

¹³ Manikánka omaq ato anímé íre Áríwái kahnáh ánínéna we Súra kahnáh ání ména mi kegá tahberaq Maniká titirue náwe arámbehri íre mirauwe.

¹⁴ Ite ahtebómé Súra kahnáhnká Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh ké míagehe éhwéh Mósísiga íre irarúwe. Sísá itene Wahnahme we Súra kahnáh áníne. Minayabe ite aiq ahtebóne.

¹⁵ Íre Áríwái kahnáh ání peh mó aní Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ání ábóraragéna we Mékíséréki tahnsá ání mía míaire.

¹⁶ Omaq ato anímé we kahnáh aiq awehraq kéhre íwíáhúnsabe omaq atoo? Írakaumo. Itene Wahnah ahriahri págegeue mía míai puana we Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ání úkúwe.

¹⁷ Minayabe Manikáne ehwehnka mahraréna,

Are Manikáne ehweh mibeq mahbeq aritahna aní mé ahriahri mía míainiewóne. Mékíséréki Manikáne ehweh mibeq mahbeq arito ani mía míaúnserah are moq mina tahnsa mía míainiewóne ire. *(Buk Song 110.4)*

18 Naho sehgióro ú ehwehmé íre págege aitahráhi ehwéhne. Mi ehwéhniká ite íre séhréh aitahráhinsabé Manikánka mi ehwéh aiq meruowe.

19 Mósísiga sehgióro ú ehwehniká itereq mó naneqkakaq íre airaiq kaweraitahráhire. Manikánka o sansa omaq atowana mi sansánká Mósísiga sehgióro ú sansa kiotaikiraq itega Maniká Iteriboba wahtotaq kowíahrahúne.

20 Wene ehweh mibeq mahbeq aitéh ání míankeheéna Manikánka Sísá omaq atotaq íre pehipi omaq atowe. Írakaumo. Peh págege ehwéhnuwe omaq atowe. Téhwé mó kegá Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh ké úkutaq wehukenínká pehipi omaq sitena íre págege ehwéhnuwe.

21 Peh morá Sísá Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ání míankeheéna Manikánka omaq atotaq págege ehwéhnuwe omaq atowe. Minayabe Manikáne ehwehniká mahraréna,

Itene Wahnahnka págege ehwéhni puana wega mó iwíáh íre inawire. Are wene ehweh mibeq mahbeq arítáh ání ahriahri mía míainiewóne ire. *(Buk Song 110.4)*

22 Sísaga omasa éhwéhme áhnte kawéq éhwéhne. Mi ehwéhniká naho éhwéh kiotaikire. Minayabe itega aiq irone.

Sísa ite mibeq mahbeq aitéh ání mía míaire i ehwéhne.

²³ Téhwe Manikáne ehweh mibeq mahbeq arító ke áhnte míówe. Se peh wehuke puara mótaq mótarue puku pukuunsabé peh morá ánínká mi arámbéhrí ahriahri íre sehgioráhúwe.

²⁴ Sísaga íre mina tahnsa miraire. We peh mía míai aní púana Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh arámbéhrí ahriahri sehگیرe.

²⁵ Minayabe amahnágaákáq mókakeakáq Sísaga wensabé aiq pútare atáh ké kaweraritena Manikápa móritahnara oga mía míaoneherawoe. Sísa ahriahri mía míaéna itene ehweh Maniká teawí púana ite séhréh aita aitaire.

²⁶ Sísawe Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ání mía míainsabé peh ábéhrana ite séhréh aitéhre. Wega íre ahbabária peh Maniká awahbeh sansánéna kaweqtaq mía míaire. We tábúsoréh ánínéna ahbabáq kega mira onserah íre mirairana Manikánka we iriatena íópeq móatowe.

²⁷ Téhwe Manikáne ehweh mibeq mahbeq arító kega mó wehekáh mó wehekáhnue ménkámehnkáne korahqtaté Manikánsabe titiratówe. Ebeqme sega seyene ahbabáqsabe kaweraitankehéra Manikánsabe titiratówe. Anehemé sega mó kené ahbabáqsabe kaweraitankehéra titiratówe. Sísaga íre mina tahnsanire. We awankátaq táhpawe pukú tanahráq itene ahbabáqsabe peh morá tánáhráq wene anonkataté Manikánsabe titiratowe. Wega mi arámbéhrí aiq parabaruó púana wega mónkakáq íre mirainawire.

28 Téhwe Manikáne ehweh mibeq mahbeq arító ke míageheéra Mósísiga sehgióro ú ehweh sehgiro kegá kaweqtaq íre míahraho ke omaq sitowe. Anehemé Manikánka págege ehwéhne mi arámbéhrí mirainkeheéna wenahni omaq atowana we ahri-ahri kaweqtaq mía míaire.

8

Sísawe íópeq Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh áníne i ehwéhne.

¹ Ínéga teiú éhwéhmé áwahe ahtebagehboq íráhro. Sísawe kaweqtaq mía míai puana ite séhréh aitéhre. We Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ání mía míaéna amahnága íópeq ména mibeqté anotah wahnáh Maniká Iteribone ayah púpeq tútuue miéhre.

² Sísaga Maniká Iteribone kaweq nahtápéq ména wene ehweh mibeq mahbeq aitéh arámbéhrí mira aruqarurire. Mi nahmé wehukega íre pera peh morá Maniká itene Wahnahnka pearowe.

³ Mah marákóipéq Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kegá Maniká titiréra mó naneq mó nanerue awigeheéra omaq sitówe. Segá miraunserah Sísá ite séhréh aitéh ánínká moq aiq áwíre.

⁴ Mósísiga sehgióro ú ehwehncá mahraréna, Peh morá Áríwái kahnáh wéhgá Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kéné arambehri miraorahire íre. Peh mi kahnáh wéhgá mó naneq mó naneqtaté Manikánsabe titiratáhwe. Minayabe amahnága Sísaga mah marákóipéq míéhtáq tahirímé mi arámbéhrí íre mirai irino.

⁵ Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ánínúrá ména wega íopeqté náhtápéq arambehrire. Mah marákóipéq mibeq mahbeq arítáh kégá arambehrio nahmé peh íopeqté náhné mánkánah tahnsáne. Mánkánah tahnsá púana Mósísiga Manikáne wéhuwehu nah sériraté pianaútaq Manikánka wensabé, Ínéga sáwéhrapeq sokigi awátáu serahnue tábúsoqme pearo úwe.

⁶ Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ání míankeheéna Manikánka Sísá omaq atowana wene arambehriqa moke mó mibeq mahbeq aítáh kéné arambehri kiotaikire. Mi arámbéhrí miraútaq Sísaga Manikánseq wehukereq moráéné ehweh áhwárówe. Sísane moráénia éhwéhnká naho moráénia éhwéh kiotaikire. Sísaga mirainauge ú ehweh áhnte kawéq ómásá éhwéh púana mi éhwéhnká téh ko ehweh kiotaikire.

⁷ Wehukega téh ko moráéné ehweh sehgoráhutaq tahirímé mó moráéné ehweh íre áhwáró irino.

⁸ Manikánka wehukene ahbabáq tagéna mahraréna,

Írátíáhro. Íné itene Wahnahnka mahraréna, Mókake ínéreq Ísara kereq o moráéné ehweh áhwáranehé. Súra kahnáh kéreq ínéreq o moráéné ehweh áhwáranehé.

⁹ Mi éhwéhmé íre sigaqnaréhreq ínéreq moráénowana tahnsá éhwéhne. Ínéga Ísípi marákórápéqté meriqmena mórítáhwataq sereq ínéreq moráénowane. Sega ite moraéno éhwéh anterúo púana ínéga se peh áwé tagahwae.

- 10 Íné itene Wahnahnka mó mahraréna, Mi tanáhráq parabagínaraq Ísara kereq ínéreq o moráéné ehweh áhwáranehe. Ínéga sehgióro ú ehweh sene iwíáhipeq sitena sene sirupipeq sehiranaraníe. Íné sene Maniká míahnara se néne animárí míagehe.
- 11 Anotah awíqkákákq kéreq íre anotah awíqkákákq kéreq ómiga íné tagariagehe. Ómiga íné aiq tagariéhra puara sene iyahnaboreq sensuwahrahreqsabé íre síwáhnorigehe. Itene Wahnah tagariáhro íre terigéhe.
- 12 Ómiga íné aiq tagariéhra puana ínéga sensabé nirutaboíraritena sene ahbabáq kaweraritaníe. Sene ahbabáqsabe mó íre iwíáhue niahrreraq matianie uge úwe. (*Jeremaia 31.31-34*)
- 13 Manikánka, O moráéné ehweh áhwáranehe insabé téh ko ehweh nahonáh úkire. Nahonáh úki naneq apubúue parabaginae.

9

Korahq titiré sansánká wehuke íre airaiq kawer-aritahráhu ehwehne.

¹ Téh ko ehwéhnká Manikánsabe iwíáh íwíáh ate sansa sokigi aíre. Mi tanáhráq Manikánsabe iwíáh íwíáh atáh náh kowe.

² Segá mi nah séiraté pearówe. Ébeq paqnáhípeq áráhmuwe, tahbewe, Maniká áwú parétiwé kowara mitaqsábé Kawéqtapére áwíratówe.

³ Mi nahupéq mó mapéq kowana ákáhpi parahneq tahnsá ónsá kowe. Mó mapéq Anotah Kawéqtapére áwíratówe.

4 Mitaq kaweq kunkúni naneq pariageheéra kóraraté akariaró tahbé kowe. Moráéneu sehiránia ebáh kánéhwé pókisiipéq kowe. Mi pokísíwé kóraraté akariaró pokísíe. Mi pokísíipéq íópeqté tópáhnkákáq Árónine pegiqnáhnkarankákáq sehirania ébáh kánéhraréákáq kowe. Íópeqté tópáhmé kóraraté akariaró motóréipéq kowe. Mi pegiqnáhnkárámé Áróniga matiotaq ánáh aunúwe.

5 Mi pokísí maraipéq kowana Maniká míéhrabeqte áníté tahnsa náneqtaré sehwerapeq kowe. Manikáne téhreh naneq tagageheéna mitaq kowe. Sene oe awenahpeqté wehukene ahabábáq kawerorahirabeq kowe. Amahnága mah ehwéh áwahewé íre íwáhnorinie.

6 Teiú ménsáméhnzá kawerarówara mó wehekáh mó wehekáhnue Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kégá Kaweqtapéq kibekéra sene arambehri mira aruqaruowe.

7 Peh morá mitaq arambehrio kené wahnahnka webataq Anotah Kawéqtápéq morá ópéqmé peh morá tánáhráq kiena tueyokúwe. Wega mibeq pehipi íre kiuwe. Írakaumo. Wega mibeq kiu-taq korahq mewena wene ahabábáqkakaq mó kegá áhwára áhwáraue mirau ahabábáqkákáq kawerari-tankeheéna mi koráhq Maniká nawuwe.

8 Kaweqtapéq arambehri peh kéhnsábé itega Maniká míéhrabeqte áh íre ábóraq kéhre. Minayabe Manikáne Awanka aiq sokigi aíre.

9 Maniká míéhrabeqte áh íre ábóraq kéhnsábé mi seriráté pearó nahnká amahnága míáh ké sokigi aíre. Mi nahtápéq wehukega mó naneq mó naneq

Maniká titirue náuúwe. Segá mi sansánunka sirupipeq íre kaweraritahráhuwe.

¹⁰ Mi sansámé peh táhutahuq awehrié sánsánkákáq sosue sansánkákáq kowe. Mi sansánká íre sirupipeq peh morá sinonka kawerarite sansane. Sísá Karáhéga o sansa íre áhwáriorotaq Mósísiga sehgióro ú ehweh sehgiheéna mi tanáhráq kowe.

Sísaga wewene korahqtaté titirúnka wehuke kaweraritahráhi ehwehne.

¹¹ Sísá Karáhéga tuena kaweq sansá áhwárena íre wehukega pearó nahtápéq Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ání mía míaéna mitaq arambhiriúwe. Mi nah áhnte kawéq náhnéna moke mó iwíáh íwíáh atáh sérí náh kiotaikire. Mi nahmé íre mah marákó marákóipéqté náh tahnsane.

¹² Sísá Karáhéga mi nahtápéq kiena Anotah Kawéqtápéqté paqnahipeq ménkámehnkáne korahq íre mewena kiuwe. Kiena wewene korahq mewena Maniká titirue náuúwe. Ite oga mérapeq awaq miageheéna wene korahqtaté paiqitowe.

¹³ Wehukene sinonka soqsuaneherautaq Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kégá káho áráhqne anonka iraipéq agera mibeqté tánáhákáq ménkámehnkáne korahqkakáq mewera mó ke soqsuageheéra káqsuahrúwe.

¹⁴ Segá miraunsabé Sísane korahqka mi sansá kiotaikire. Sísaga íre ahabária peh kaweqtaq mía míaire. Manikáne Awame mía míai anínéna Sísá págege atowana wene korahq Maniká titirue náuúwe. Wene korahqtaté soqsuqme kaweraitéh púaq abehq árámbehriyábé íre iwíáh íwíáhia peh

Maniká itene oga mía míai Wahnáhné sánsá seh-gionehqmúne íwíáhúne.

Sísaga wene korahqtaté o moráéné sansa áhwáráro ehwéhne.

¹⁵ Minayabe Sísá Karáhéga o moráéné sansa áhwárówe. Téh ko moráéné sansa kotalq wehukene ahbabáq kaweraritanieéna Sísá pukúwe. Sísá pukútaq wega miraúnka Manikánka omaq itena íáhrabi kegá oga mérapeq awaq miageheéna Sísá Karáhéga o moráéné sansa áhwárówe. Áhwárówana Manikánka náiníe ú naneq awaq miagéhe.

¹⁶ Wehukení oga míéhtáq wenawahrahga wene ménsámehnsá íre awaq miahrahowe. Peh morá we pukínaraq wenawahrahga tagéra aiq pukire éra awaq miagéhe.

¹⁷ Puki anínká sehiranurai pepáhqtáq tagéra sehiranka irarinserahnue wene ménsámehnsá saraqmarera awaq míáhwe. We oga míéhtáq wenawahrahga mi pepáhqtáq kéh éhwéh íre sehgiórahowe.

¹⁸ Ebeqte ko moráéné sansa áhwárotaq pehipi íre áhwáréra peh korahqkákáq áhwárowe.

¹⁹ Téhwe Mósísiga mi sansá págegeinkeheéna ménkámehnká subiqme mi kané korahqtaté titirúwe. Titirinaútaq téhwe Mósísiga moke Manikánka sehgióro ú ehweh teriena anehe káho áráhqe korahqkákáq wánínkakaq peh morá ántéhyápípeq ahkiuwe. Ahkiwena awanká ánáhakaq tautáúq nahniáqkákáq mewena mi koráhq pámbáhue sehgióro ú ehweh ko pukúákáq moke míó keakáq sensineq káqsuahrúwe.

²⁰ Mósísiga káqsuahréna míó keyabé,

Itega Manikánka sehgióro i ehwéh págegeue sehgigeheéna korahqtaté káqsuahrúge úwe.
(*Kisim Bek 24.8*)

²¹ Manikánsabe iwiáh íwiáh ató nah sériraté pearó nahnkákáq moke mibeqté ménsáméhnsánkákáq Mósísiga mi koráhqtaté káqsuahrúwe.

²² Mósísiga sehgióro ú ehwehnká teiena,

Peh morá korahqka moke kéh náneq kawerorahire. Peh morá korahq túínsábé Manikánka wehukene ahbabáq kawerarítéhre ire. (*Wok Pris 17.11*)

Sísaga peh morá tánáhráq Maniká titirue náwena pukú ehwehne.

²³ Wehukega ménkámekáne korahq titiré sansanká íópeqté titiré sansa sokigi aíre. Mah marákóípéq titiré sansa sehgió kégá peh ménkámehnkáne korahq titirowe. Íópeq titiré sansanútaq Sísaga wewene korahq titirúwe. Minayabe íópeq titirú sansa anotah kaweq sansá púana mi sansánká ménkámekáne korahq titiré sansa kiotaikire.

²⁴ Sísá Karáhéga Manikánsabe iwiáh íwiáh ató nahmé wehukega sériraté pearó nahupéqmé íre kibekia peh íópeq kibekúwe. Mina pearó nahmé wéhuwehu nahnirana íópeqté náh ahriahri kéh náhne. Minayabe Sísaga íópeq kéh náh Maniká Iteribone auranabiahapeq mía míaéna ite séhréh aita aitaire.

²⁵ Mó opéq mó opérue mah marákóípéq Manikáne ehweh mibeq mahbeq aritéh ánínká Maniká titirinieéna nahupeqte Kaweqtapéq ménkámehnkáne korahq mewena kibekúwe. Mina

únserah Sísá Karáhéga mó opéq mó opérue Maniká íre titirúwe.

²⁶ Miraútaq tahirímé mó tanáhráq mó tanáhrárue mah marákó márákó miraútaqkakákq amahnágaákákq áhnte tanáhráq Sísá éri irino. Mah tanáhráq parabagina uraitaq Sísaga peh morágáké tuena wehukene ahbabáqsabe kaweraritaniééna pukúwe. Sísaga Maniká titirue náwunka ite kaweraitahráhire.

²⁷ Wehukení mónkakákq mónkakárue íre pukia peh morá tánáhráq pukinawire. Mina inserah Sísá moq peh morá tánáhráq pukúwe. Wehuke pukirataq anehe Manikánka ehweh aritena sain-suankéhe.

²⁸ Minayabe áhnte kené ahbabáqsabe Sísá Karáhéga peh morá tánáhráq Maniká titiratena pukúwe. Itene ahbabáqsabe aiq kaweraito púana mókake we tuinaraq mi arámbéhrí mónkakákq íre mirainawire. Wensabé aiq pútare ateq áwénunúna ke airaiq kaweraitaniééna tuinkéhe.

10

Ménkámehnkáne korahqka titirorahi naneqme íre awehrare i ehwéhne.

¹ Mósísiga sehgióro ú ehwehnká mókake sína naneqmarínsábé peh pikísah tahnsá púana mi ehwéhnká áwawe íre tábúsoqme sokigi aieráhire. Mi ehwéh irarúnka mó opéq mó opérue wehukega titiraruqaruowe. Manikánsabe iwíáh iwíáh atáh náhtápéq se kegá titiré sansa sehgiónká kawer-aritahráhiro? Írakaumo. Mi sansánká wehuke íre airaiq kaweraritahráhire.

2 Titiré sansa sehgiónká kawerarítéhtáq tahirímé sega mó opéq mó opérué íre titiraruqaruro irino. Kawerarítéhtáq tahirímé sene ahababáqsabe mónkakáq íre iwíáhia titiré sansa aiq súáh irino.

3 Segá mó opéq mó opérué titirotaq sene ahababáqsabe íre kawerorahia peh iwíáh aruqaruowe.

4 Mémene korahqkákáq káhone korahqkákáqká wehukene ahababáq íre kaweraritahráhi puara sene ahababáqsabe iwíáh aruqaruowe.

5 Minayabe Sísa Karáhéga marakóipeq tuinaútaq wega Manikánsabe mahraréna, Are ménkámehnkáne korahqtaté titiré sansansábé íre awahbehre. Arene arambehri mirainkehéé arega ninonka aiq kaweraintahne.

6 Wehukene ahababáq kawerariteyabe ménkámehnká arene tahberapeq age sansánkákáq sene korahqtaté titiré sansankákáqsábé íre awahbehre.

7 Minayabe ínéga arensabé mahraréna, Maniká Nániboo, are awahbeh arámbéhrí mirainieéna aiq tutaage. Púkuipéqté éhwéhnká íné éhweh aiq irarinserah sehginauge uge úwe.

(Buk Song 40.6-8)

8 Téhwe Sísa Karáhéga mahraréna, Are ménkámehnkáne korahqtaté titiré sansánsábé íre awahbehre. Wehukene ahababáq kawerariteyabe ménkámehnká arene tahberapeq age sansankákáq sene korahqtaté titiré sansánkákáqsábé íre awahbehre úwe. Wehukega mi titiré sansa pehipi íre miraia peh Mósísine ehweh sehgióro únsabe mirauwe.

9 Anehe Sísaga mó mahraréna, Are awahbeh arámbéhrí mirainieéna tumióge úwe. Minayabe wega naho titiré sansa suena itene ahbabáqsabe kaweraitanieéna o sansa áhwárówe.

10 Sísá Karáhéga Maniká awahbó arámbéhrí kawerue miraéna peh morá tánáhráq pukéna wene anonkataté Maniká titiratowe. Wegá miraúnka itene ahbabáq kaweraitowaq amahnága ite kaweqtaq mía míaúne.

Sísaga titirúnka itene ahbabáq airaiq kaweraitéhre i ehwéhne.

11 Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kégá mó wehekáh mó wehekáhnue iriwe méra peh morá mi titiré arámbéhrí aruqarurowe. Mi titiré arámbéhrionka wehukene ahbabáq íre kawerari-tahráhire.

12 Sísá Karáhéga peh morágáké itene ahbabáqsabe peh morá tánáhráq titirúnka ahriahri peh awehraq kagaire. Wegá titirarena Manikáne ayah púpeq tútuue mía míaire.

13 Tútuue mía míaéna áwénunire. Mókake Manikánka, Arene naruo págegeue wahnahnarito teawinkeheéna áwénunire.

14 Wegá morágáké titirúnka ite ahriahri kaweqtaq mía míaigeheéna itene ahbabáqsabe airaiq kaweraitowe.

15 Minayabe Manikáne Awanka teíre. Wegá Púkuipéq ebeq mahraréna,

16 Itene Wahnahnka mahraréna, Mi tanáhráq parabagínaraq ínégá o moráéné sansa áhwáranie. Néne ehweh kawerue siahtebagehboq sirupipeq mi ehwéh siahtebaritanie. Néne ehweh kawerue

siahreraq matiagehboq mi ehwéh iwíáh aritaníe úwe ire. *(Jeremaia 31.33)*

17 Púkuipéq anehe mó mahraréna, Sene ahbabáqkakaq sene ahkaragáraakáq mó íre niahreraq matianie ire. *(Jeremaia 31.34)*

18 Wehukene ahbabáq airaiq kaweraitena mó íre ahrreraq matíéh púara wehukega mónkakáq titirigehboq? Ahqáho. Írakaumo. Mó íre titirora-howe.

Itega Manikánsabe aiq pútare ateq weba wahtotaq kowíanehe i ehwéhne.

19 Néne iyahnabo anímáríno, Sísa pukútaq wene korahq tunsabe itega íre áhreia peh Kaweqtapéq Maniká míéhrabeq kioráhúne.

20 Sísaqa kaweq o ah sabaro púaq itega oga mérapeq Maniká míéhrabeq kioráhúne. Sísa pukútaq Manikánsabe iwíáh íwíáh atáh náhtápéqté parahnkéq tahnsá ónsá senahpeqté subame tuwe. Miraúme mi paráhnkéq Síssane anonkansabé sokigi aiíre.

21 Sísa Karáhéwé amahnága Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ání anotah anínéna Manikáne animárí wahnah aitéhre.

22 Wega kaweq wanítaté itene inonka aiq pabeq paberaitéhre. Síssane korahqtaté itene irupipeq káqsuahratéh púaq itene ahbabáq peh kéhre íwíáh íre úne. Minayabe itene irupipeq kaweq iwíáhéq, Manikánsabe aiq pútare ateq weba wahtotaq kowíanehe íwíáhoró.

23 Manikánka mirainauge ú ehweh aiq pútaraginawire íwíáhúne. Minayabe itega íre túbáh agia peh wega mirainawire íwíáhéq ambubu atianeheqmúne íwíáhoró.

24 Mó Sísá tagariáh keyábé iwíáhéq sensabé irutaboireq we séhréh atéhonehe íwíáhoró.

25 Sísá tagariáh ké momiwíé sansa súého. Táhmáro mó kegá aiq suto serahniyeho. Írakaumo. Itene Wahnah tuina tanáhráq aiq wahtonagi puag itene irupipeq kaweq iwíáh kankehboq síwáhnoréq we séhréh atéhoró.

Manikáne ahninkáwáné ehweh inehepeq súého i ehwéhne.

26 Írátíáhro. Téhwé Sísane sánsá aiq ahtebéq anehe iteitene iuwahbeh iwíáh miraéq ahababáq aruqarurirataq mi ahabábáq kaweraiteyabe mó íre titirorahire. Írakaumo.

27 Mó íre titirorahi puag peh áhreeq iransánéq Manikánka ehweh aítahna tanáhráqsábé áwénunoneheqmóe. Manikánsabe ahqáho atáh ké tabikira iráipéqsábé áwénunoneheqmóe.

28 Wehukeníká Mósísiga sehgióro ú ehweh anteruowara téhranítegábópoq apahránítógábópoq tagéra wene ahababáq pahsutowara író kega ahababáq aninsábé íre sirutaboiratasa subiq súówe.

29 Ite kaweqtaq mía míaiageheéna Sísane korahqka kaweraitowana anehe mó anínká mi koráhqkákáq Sísaga o moráéné sansankákáqsábé abehq náneq mire éna anetaníbo iwíáhéna Manikáne ahninkáwá anehepeq súéhre. Mósísine ehweh anteruo anímé wehukega íre sirutaboiratasa peh kamah awera subiq súówe. Subiq súónsabe Manikáne Awanka séhréh atéh sánsá anehepeq súéh anímé Manikánka mi aní aneratankéhbo? Mókake wega mi aní ano-tahtaq kamah awinawire.

30 Maniká ite tagariona anínká púkuipéq aiq mahraréna,
 Ahbabáqsabe ayahqmarewé ínénéne arambehri
 wire ire. (Lo 32.35)

Wene ehwehnka mó mahraréna,
 Itene Wahnahnka wene animárí sainsuena
 ehweh aritanawire ire. (Lo 32.36)

31 Maniká oga mía míai anínéna ahbabáq ke sain-
 suena ehweh aritahna puaq áhreéq wene sánsá
 anehepeq súéhneho íwíáhero.

*Sísansabé aiq pútare ateq wene sánsá págegeue se-
 hgióro i ehwéhne.*

32 Itega Sísansabé téh aiq pútare atáro
 tanáhráqsábé iahreraq matíáhero. Manikáne sansá
 téhreh tahnsánirara mó kegá íwíoqnarowaq wene
 sánsá íre susa peh ambubu atiarowe.

33 Wehuke míópi ite iriitárowara íre kaweq
 ehwéh aitera íwíoqnarowe. Segá mó tanáhráq
 mó ke moq síwíoqnarowaq mi keyábé irutaboiréq
 kosíéhnehurowe.

34 Segá Sísá tagaríah ké karábúsiipéq mórítárowaq
 sensabé irutaboiréq séhréh arítárowe. Mó kegá
 itene ménsámehnsá moke pehipi meraotaq ite
 íre abiahsania peh irupipeq eyoyói ke míarowe.
 Oganúq ítéh náneq mó kegá íre meyahráhowe
 íwíáhuro puaq irupipeq eyoyó ke míarowe.

35 Menah itega Sísane sánsá kawerue sehgirowe.
 Ahriahri sehgióneheqmúne íwíáh íre súáhero.
 Írakaumo. Itega íre súéh rataqmé Manikánka anotah
 apéq náinkéhe.

36 Mi apéq náinkeheéq Maniká awahbeh
 arámbéhrí págegeue sehgióro. Ahriahri
 mirairataqmé Manikánka náina apéq aiq náinawire.

37 Minayabe wene ehwehnka mahraréna, Pehgáriq tanáhráq parabagínaraq tuinie i anímé tuinawire. We íre túbáh agia peh apubúue tuinawire.

38 Néne ani kaweqtaq mía míai anínká ínénsabe aiq pútare ainta aintai puana kaweqtaq mía míainkehe. Peh néne sánsá suena túbáh agi ánínsábé íre nuwahbanawire ire. (*Habakuk 2.3-4*)

39 Itega wene sánsá ambubu atawéq íre kuge-qnáhnúne. Ahqáho. Iraipéq pokoneherao ke tahnsa ké íre míone. Írakaumo. Sísansabé aiq pútare ateq oga mérapeq awaq miona ke úne.

11

Manikánsabe aiq pútare ateyabe áwahe ehwéhne.

¹ Manikánsabe aiq pútare atona sansá sehgiunawe Manikánka irarú ehweh aiq pútaraginawire íwíáhéq minayabe áwénunúne. Itene iuranka mi naneqsabé íre tagónayabé anetaníbo. Peh ite iahtebónawe wega irarú ehweh peh aiq pútaraginawire.

² Naho naho itene igaqnaréhga Manikánsabe aiq pútare atówana wega sensabé kawerowe aritowe.

³ Manikánka irarúnka mah marákó marákóákáq íopeqkákáq miraro ehwéhnsábé aiq pútare atone. Amahnága moke tagóna naneqme íre tagahrahúna naneqtaté Manikánka mirarowe.

Ábérireh Ínókureh Nóahrehga Manikánsabe aiq pútare ato ehwéhne.

⁴ Ábériga Maniká titirútaq wensabé aiq pútare ato púana wene arambehriga wenawah Kéinine

arambehri kiotaikúwe. Wega Manikánsabe aiq pútare atonsabe Manikánka wensabé, Kaweróne. Kaweqtaq míahne atowe. Ábéri naho pukúwe. We oga míotaq Manikánsabe kawerue aiq pútare ato ehweh amahnágaákáq teíre. *(Stat 4.3-10)*

⁵ Ínókuga Manikánsabe aiq pútare atowana Manikánka we tumero púana íre pukúwe. We tabanagútaq mó kegá we kabaruwana Manikánka we tumero púana íre ábóraq marówe. Púkuipéqté éhwéhnká mahraréna, Manikánka we íre tumero tanáhráq Ínókuga Maniká awahbeh sansánúwe ire. *(Stat 5.21-24)*

⁶ Peh morá Manikánsabe aiq pútare atáh kégá we awahbeh sansá sehgiórahowe. Wehukenínká Manikápa pehipi íre kioráhire. Ebeqme wega, Maniká aiq míéhre íwíáhéna, We anebahrúna ke mókake kaweraitanawire íwíáhínaraqmé weba kioráhire.

⁷ Nóahga Manikánsabe aiq pútare atowana Manikánka sinaú tanáhráqsábé teawuwe. Teawuwana Nóahga mi tanáhráqsábé íre tagótaq mi ehwéhnsábé aiq pútare atena Manikáne ehweh sehgiuwe. Wega mi ehwéh sehgiena anotah sipí mirarowe. Nóahreh karíronánínká sípiipéq kibekue méra wání piotaq íre pukuwe. Nóahga Manikánsabe aiq pútare atonserah mah marákó márakóipéq míó kega íre aiq pútare atówe. Minayabe Manikánka mi keyábé ehweh aritena kamah ariuwe. Nóahga Manikánsabe aiq pútare atonsabe Manikánka, Are kaweqtaq míahne atowe. *(Stat 6.13-22)*

Ébárahmareq Sárahreqka Manikánsabe aiq pútare atóya ehwéhne.

⁸ Manikánka Ébárahma téh áhrabútaq Ébárahmaga Manikánsabe aiq pútare atena wene ehweh sehgiena wenawahpeq suena wega íre tagario marákórápéq, Manikánka náwiníe ú marákórápéq pokúwe.*

⁹ Wega Manikánsabe aiq pútare atena náwiníe ue omasa marákórápéq pokéna wáhnaupeqté kéné marakórapeq kowíowe. Wega peh úqnapipéq seri nahtápéq kaegaeúwara wenahnité Áhísáhkireq Sékópapeqka moq úqnapipéq kaegaeuye. Mi anitégá Manikánka Ébárahma teawu ehwéhnsábé moq aiq pútare atera mi ehwéh aiq pútaraginawire éra áwénunuye.

¹⁰ Ébárahmaga Manikánka webataq áhwáraro mapéq kagai mapéq kibekinie íwíáhúwe. Mitaq kibekéyabe arutaboirena áwénunúwe.

¹¹ Ébárahmane ahre Sárah orenínéna inahupeq mó íre kaegaeútaq Ébárahmaga iwíáhéna, Manikánka, We animai maqmiankéhe ue omasa éhwéh aiq pútaraginawire ú púana Manikánka Sárah séhréh atowana animai maqmiowe.

¹² Ébárahma pukorahú koré míotaq wene ahrega animai maqmiowe. Mi aní anonuwara wenanahréh peh íregáritaq úkue míówe. Íópeq wehyoq áhnte kéhnserah wenanahréh peh íregáritaq úkue míówe. Náhbísíbeq arahwé áhnte kéhrara wehukega íre sáhnsahoráhonserah wenanahréh peh íregáritaq úkue míówe.

¹³ Moke teiú ánímáří Manikánsabe aiq pútare

---

* **11:8:** Ébárahma wenáwíq áwahewé áhnte kehináné sibowáe. Stat 17.5 tagáhno. Moke we éhweh Stat sapta 12-23 kéhre.

atera sene marakóipeq mé tanahráq parabagútaq pukuwe. Sega marakóipeq oga míó tanahráq Manikánka mókake náiníe ú naneqmarí íre meyówe. Írakaumo. Wehukenínká áwénuni naneq íre wahtote tagehnserah mi kegá áwénunu naneqmarí sirupipeq tagéra iwíáh íwíáhéra, Ite marakóipeq miónaraq peh wáhnaupéqté ké tahnsa míone éra pahsúowe.

¹⁴ Mahna tahnsa éhwéh pahsúo kega íre mah marakóipéqsábé peh kaweq matábúrápéqsábé sirutaboiruwe.

¹⁵ Ébáráhmarehga suto marakóyábé íre sirutaboiruwe. Írakaumo. Mitaq sirutaboirutaq tahirímé kouwekorahu irino.

¹⁶ Suto marakóyábé íre sirutaboiruwe. Írakaumo. Peh íópeq kiotaiki mapéqsábé sirutaboiruwe. Sega Manikánsabe, Arebataq Maniká Iteribo wone atónsabe Manikánka sene ehwehnsabé íre ayehitówe. Írakaumo. Peh sega awaq miageheéna wega íópipeq kaweq matábúrápéq kawerarowe.

¹⁷⁻¹⁸ Manikánka Ébáráhmansabé, Mókake arenahni Áhísáhkine animarí arenanahréh míagehe úwe. Anehe wega Ébáráhmansabé, Arene mahbi Áhísáhkiwe subiqme titirainto teawuwe. Teawena, Ébáráhmaga mi ehwéh sehginabomo éna áhwárawe tagówe. Ébáráhmaga Manikánsabe aiq pútare atena, Wene ehweh sehginauge iwíáhéna wenahni subiq suanaúwe.

¹⁹ Subiq suanaútaq iwíáhéna, Ínéga we subiq súáhnaaraq Manikánka oganúq atahráhire úwe. Puki anínká oga úkue Wenaboba mía míainserah

Áhísáhki áura pukéna we moq wenaboba mía
míaúwe.

*Áhísáhkireh Sékópareh Sóséparehga Manikánsabe aiq
pútare ató ehwehne.*

²⁰ Áhísáhkiga Manikánsabe aiq pútare atena
orerague pukinaútaq wenahnité Sékópareq
Ísoreqsabé kaweq ehwéh teríúwe. Wega anehe
sína naneqsabé irarúwe. *(Stat 27.27-29,39-40)*

²¹ Sékópaga moq Manikánsabe aiq pútare atena
orerague pukinaútaq wenahni Sósépane anitéyábé
kaweq ehwéh aritena wene pegiqnáhnkarataq
káuqmunue saqmatawéna Manikánsabe iwíáh íwíáh
atowe. *(Stat 47.31-48.20)*

²² Sósépaga moq Manikánsabe aiq pútare atena
orerague pukinaútaq Ísara kegá Ísípi marákórápéq
súéhra ehwéhnkákáq wene ayahnsa kiroqmera
pokira ehwéhnkákáq irarúwe. *(Stat 50.24-25;
Kisim Bek 13.19)*

Mósísiga Manikánsabe aiq pútare ato ehwéhne.

²³ Mósísine anoiboga Ísípi marákórápéq
méra Manikánsabe aiq pútare atera Mósísi
maqmaróyataq sene naruoga subíyehoéra
apahtáro íótáq sene ani kopéq átóye. Mibeqté
wáhnáhnká Ísara keyabé, Animai maqmaréhrataq
subiq súáhro úwara Mósísine anoiboga sene animai
tagéra, Kaweq mai wíre íwíáhéra íre áhreia subiq
súáhro ú ehweh anterúóye. *(Kisim Bek 1.22, 2.2)*

²⁴ Mósísi inahunahní míotaq mibeqté kéné
wahnahne ayahunkawagá meyowe. Mósísiga
Manikánsabe aiq pútare atena anonúkútaq, Íné íre
mi ininé ahninkáwá úge. Írakaumo úwe.

25 Írakaumo iwíáhéna, Ahbabáq miraonawe pehgáriq tanáhráq iwíáh iwíáhé sansa púana íre mirainauge úwe. Minayabe Ísípi kegá wenawahrah Isará ké síwíoqnotaq Mósísiga mina tagéna, Ísípi aní míanie íre iwíáhia peh, Nánuwahrah Manikáne animárínseq míanie íwíáhúwe.

26 Manikáne animárínseq míanie íwíáhéna, Sína anímé Karáhéne sánsá sehgiónsábé Ísípi kegá níwíoqnagehe. Anetaníbo. Manikáne sánsá sehginie. Wega nánina naneqmarínká Ísípi marákórápéq moke móneakáq kaweq awáhríq náneqmarínkákáq kiotaikinae íwíáhúwe. *(Kisim Bek 1.22, 2.2,10-12)*

27 Mibeqté wáhnáh ánínká Mósísinsabé abiahnsa atowana wega Manikánsabe aiq pútare atena íre áhrea Ísípi marákórápéq suena pokúwe. Wehukega sene siuratate Maniká íre tagahrahuwana Mósísiga wene arupipeqté iwíáhgá Maniká tagówe. We tagó púana págege atowana wene kaweq sánsá ambubu atawéna sehgiuwe.

28 Wega Manikánsabe aiq pútare atena wene ehweh irena sótaikú siahreraq ko sansa áhwárówe. Áhwáréna Ísara keyábé, Sipisípiq subiqme mi kané korahq itene méhpehtapéq abaq máráhro aritowe. Mirairataq íópeqté ánínká sótaikéna itene ebeq piah anímáí íre subiq suankéhe teriuwe. *(Kisim Bek 2.15, 12.21-30)*

Áhnte Ísara kegá Manikáne sánsá ambubu atawéra sehgiú ehwehne.

29 Ísara kegá Manikánsabe aiq pútare atera anotah waní kéréwéguwe. Mi waní áwíqmé

Káhtore Soréq Wáníne. Ísara kegá mi wanítáq kéréwégonehera utaq mi waní taraqnágúwara sega awaho marákóráq nogónserahnue kéaguwe. Ísípi ebehu kegá sinehe kaqme kéra Ísara kegá onserahnoneheqmúne íwíáhéra mitaq kéréwégonehera utaq mi waní anotah waní piowara wánínkue pukuwe.

³⁰ Mó tanáhráq Ísara kegá Manikánsabe aiq pútare atera wene ehweh sehgiú púara Séríko suwahpeq ebah kúri pera áhtápéq abapete téhtaré wéhékáh abugeqnáhnuríówana mi ebáh kúri sokoguwe.

³¹ Séríko suwahpeqte weh aebó íní wenáwíq Áráhpa míowe. Mi ebáh kúri íre sokogútaq mi inínká Manikánsabe aiq pútare atena téhtaré Ísará ánitégá ahboerayeheéra suyataq mehweh aritena séhréh aritowe. Séríko suwahpeqte kégá Manikánsabe íre aiq pútare atówana peh morá mi inínká wensabé aiq pútare atowe. Minayabe mi ebáh kúri sokogútaq Ísara kegá moke Séríko suwahpeqte ké subiqme oraruera peh morá mina séhréh arito iní íre subiq susa pehragatówe.

³² Manikánsabe aiq pútare ató ke éhweh mó teinínkono? Wehuke síwíqmari Kíréóni, Páráki, Sáh músóni, Sépáta, Tébiti, Sáh múérireh mó Manikáne ehweh iraru kereqne ehweh áhnte kéh púana moke íre teieráhuge.

³³ Segá Manikánsabe aiq pútare atówe. Mibeqté táhmaro kégá mó marákórápéqté kéreq ebehutaq kiotaikuwe. Mibeqté táhmaro kegá kaweq sansánéra Manikánka náiníe ú naneq meyówe. Mibeqté táhmaro kegá Manikánsabe aiq pútare atonka úrinsi iá tahnsa kane áwéh músúriowe.

34 Mibeqté táhmaro kegá anotah iraró puinsúówe. Mibeqté táhmaro kegá sene naruoga pokatate kiraranehera utaq íre subiq súówara sabigue pehbeheráh pokuwe. Mibeqté táhmaro ké mareqmareq keéra Manikánsabe aiq pútare atónsabe tauntahu ke úkuwe. Mibeqté táhmaro kegá ebehutaq tauntahunéra wáhnaupéqté ké subipáhrarúówe.

35 Mibeqté táhmaro ahrérónká Manikánsabe aiq pútare ató púara sensuwehqso pukutaq mó oganúkuwe. Mibeqté táhmaro kegá Manikánsabe aiq pútare atówara sene naruoga se saiqnariówe. Saiqnariówara sega Manikáne sansá sinehepeq súótaq tahirímé sene naruoga soraq súó irino. Sene sinonkansabé íre sirutaboiria peh oga mérapeqsábé sirutaboiru puara Manikáne sansá ambubu atió púara sene naruoga subiq súówara pokuwe.

36 Maniká íre tagaríó kega mó táhmaro ke siwiréh aritera sahtáté subiqmarera séniraté táhru táhruue karábúsipéq mórítówe.

37 Mó kegá táhmaro ebahnsatate tuparuqme subiq súówe. Sega mó táhmaro ke sóraté ákáh kiraq súówe. Sega mó táhmaro ke pokatate kiraq suqme subiq súówe. Manikánsabe aiq pútare ató ke tabonahuwara sene naruoga síwioqnéra íre kawer-arítówara korósi tabónáhunsabé sipisípiqne áúakaq mémene áúakaqtáté aneranerue míówe.

38 Aneranerue méra abatapi pokéra sáwéhrapeqkákáq ónapipéqkákáq kaegaeuwe. Se kaweq ke míówara mó mah marákóipéqté kégá íre kaweq ke míówana sensabé siyehitówe.

³⁹ Sega Manikánsabe aiq pútare ató púana wega sensabé kawerowe aritowe. Se marakóipeq míoṭaq Manikánka nárinié ue omasa náneqmarí íre meyówe.

⁴⁰ Manikánka wensabé aiq pútare atona ke kaweq ah sabaitowe. Naho mío kega mi ahtápéq ebeq íre kíúwe. Írakaumo. Íre kíúwana Manikánka, Sereq itereq moráráq kigehe aitowe.

12

Itega Sísa tagéq iwíáh iwíáh atanéhe i ehwéhne.

¹ Mina teiú kégá Manikánsabe kawerue aiq pútare atera amahnága sensuwanka ite abuge-qnáhnurawéra iwahnkanowe. Sega Manikánsabe kawerue aiq pútare atónsabe itega iwíáhue tagéq kaweq ahtápéq korahúne. Manikáne ahtapeq tauntahunue nogonéhboq moke umehi naneq sueq ahbabárorahi naneqmarí inehepeq suanehe-qmúne.

² Sísansabé ahriahri tagéq iwíáh iwíáh atanéhe. Itega wensabé téh aiq pútare atáráunaraq séhréh aitena mókakeakáq séhréh aitankéhe. Minayabe wene sánsánsabé iwíáhue taganehe. Sega Sísa awankátaq táhpawe subiq suanehera utaq wega, Mókake nirupipeq eyoyó aintanawire iwíáhúwe. Minayabe awankátaq táhpawe puké sansa ayehiteh sansansabé íre iwíáhia amahnága Manikáne ayah púpeq tútuue mía míaire.

Wene animarí ahbabárirataq Manikánka kawer-aritanieéna kamah arinkéhe i ehwéhne.

³ Ahbabáq kega Sísansabé anotah abíáhnsá atera áwíoqnotaq wega págegeue ména íre túbáh agúwe.

Minayabe iwíáhéq túbáh agiyehboq wene sánsá peh kawerue sehgióro.

⁴ Itega ahababáq saiqnaruaneheéq págegeue arambehriowe. Miraonsabé ahababáq kega íwíoqnahtaq itene korahq íre túíraq peh oga míáhwe. Minayabe iwíáhue tagahro.

⁵ Wene púkuipéqté éhwéh págege ehwéh iahreraq kehro? Mí ehwéhnká mahraréna, Nénahníno, itene Wahnahnka are kaweratanieéna kamah awinah ahtebáhno. Wegá arensabé, Íre kaweróne atahnaraq arega wene sánsá sehgieyabe anetaníbo íwíáhineho. Íakaumo.

⁶ Arutaboiri anínká ahababárinaraq itene Wahnahnka kaweratanieéna kamah awinkéhe. Wegá moke wene animárí úko ke wahnahnatawéna se ahababárirataq kamah arinkéhe ire. *(Sindaun 3.11-12)*

⁷ Wene kaweq animárí míageheéna itega ahababárunaraq Maniká Iteriboga kaweraitanieéna kamah aíre. Wegá kamah aina tanáhráq minayabe iwíáhéq pehwehrue méq wega sokigi aina naneq ahtebéq págegeue míáhro. Sene animárí kaweqtaq míageheéra kaweq sibówárehga wahnahnaritera kawerue kamah aríe mino.

⁸ Ite ahababárotaq Maniká Iteriboga peh áwé tagehtaq tahirímé ite íre wene animárí pehipéqté ánimárí míáh irino.

⁹ Iteriborehga ite kaweraitaneheéra kamah aiewaq sene ehweh ireq sensabé kowe ariteq iwíáh íwíáhúne. Minayabe Maniká Iteribonsabé anotahtaq kowe atáhro. Wegá iteiuwa auráq matawéna kamah ainaraq kowe atáhro. Kowe atáhnaraq oga mía míaoneheqmúne.

10 Iteriborehga ite káriq anímári míarauna tanáhráq seyega iwíáhuronserah íwáhnoréra kamah aiátówe. Ite we kaweqtaq mía mía inserahnigeheéna Manikánka íwáhnoréna kawerue kamah ainainire.

11 Wega kamah aí tánáhráq itene irupipeq íre eyoyóia peh umeh agire. Téhwe itene irupipeq umeh agiraq sokigi aí náneq ahtebónaraq anehe ite kaweqtaq méq itene iru ukiqme míahrahúne.

Tauntahu ke méq Sísane arambehrioro i ehwéhne.

12 Mareqmareq ayáhnkáránkákáq ké míéhboq tauntahu ke méq Sísane arambehrioro. Mareqmareq aréhúnkákáq ké míéhboq tauntahu ke méq

13 wene obarisa áhtápéq nogóro. Mirairataq itene igará íre mareqmarerinae. Írakaumo. Peh kawetaq kagainae.

14 Moke mó kereq kaweqtaq méq uwaresa ké méq arambehrioro. Manikánka kaweqtaq mía mía inserahnigeheéq arambehrioro. Ahbabáq kega itene Wahnah íre tagagehe.

15 Manikánka séhréh aitéh sánsá sehgiónsábé túbáh agiyehboq kawerurero. Kítabeh awanká sera tahnsá úkéq mó ke ahbabáq arítéhboq kawerurero.

16 Mó aniné weh ahre abarie sansá pehrahro. Wehukení wenáwíq Ísoe. Wega arupibiútaq tira táhútáhúq meyanieéna moke awaqmiahrahi naneq paiqmarowe. Wega Manikánka ebeq piah aní aweráhi naneqsabé anetaníbo iwíáhúwe. Wega miraú serahniyehboq kawerurero.

17 Téhwe Ísoga awaq miahrahi naneq paiqmarena anehe minayabe arutaboiréna

wenabonsabé, Kawerainto éna ibisówe. Téhwe wega mi naneqsabé anetaníbo íwíáhéna aiq paiqmaro púana anehe mónkakáq íre meyhárhíre.

Itega o Sarúsarama suwahpeq íópipeq kéhrabeq aiq sewe i ehwéhne.

18 Itega íre tagahraho mapéq sewe. Íre táhtorahráho mapéq sewe. Ísara kegá tagahraho sawéh áwíq Sáínái suwe. Táhtorahráho sawéhrápéq suwe. Itega Ísara kegá íre mirau serahnowe. Itega mina tahnsa tagahraho sawéhrápéq íre koragarowe. Segá mi sawéhráq koragéra anotah irobina tagéra anehe anotah sunkikírú tagéra anotah soírírú tagowe.

19 Tagowana pemiáhnúwara irera mó aniné ehweh írówe. Segá mi ehwéh téh írótaq áhreéra Mósísinsabé, Mi ehwéh mó ireyabe iuwahriehre éra mó íre irarúno teawo éra pagu pagunuwe.

20 Manikánka sensabé, Wehukenínkábópoq ménkámehnkánkábópoq mah sawéhráq abasáhnaraq ebahnserá tuparuqme subiq súáhro aritonsabe áhreéra Mósísinsabé, Mó íre irarúno teawo éra pagu pagunuwe.

21 Segá tago naneqsabé áhreorahi naneq puana anotahtaq áhreuwe. Minayabe Mósísiga mahraréna, Íné áhreéna iransánuge úwe. *(Kisim Bek 19.12-13,16)*

22 Ísara kegá áhreu naneqsabé suronserah itega íre sewe. Írakaumo. Sáíóna sawéhrápéqmé Maniká oga mía míairabeq we kahnáh suwahpeq mire. Íópeq o Sarúsarama suwahpeq mire. Itega mitaq

sewe. Mitaq peh íregáritaq íópeqté kégá iwíáh íwíáh orabeq sewe.

²³ Manikánka ite omaq sito kene sensiwiqmari sehiranue íópeq marowe. Marowaq téh omaq sito kegá íópeq momiwíorabeq sewe. Manikánka moke mah kehíná kéhíná ehweh aitená saiwankéhe. Weba aiq sewe. Manikánka kaweqtaq mía mía ke aiq kaweraritowara sensiwamarí miáhrabeq sewe.

²⁴ Itega Sísaba sewe. Sísaga o moráéné ehweh áhwárótaq wene korahq tunka mi ehwéh págege arowe. Sísane korahqka íre Ábérine korahqka irarú serahnuwe. Írakaumo. Sísane korahqka Ábérine korahq kiotaikéna peh kaweq ehwéh irarire.

Manikánka teí éhwéh anterúéhboq kawerurero i ehwéhne.

²⁵ Iahre parosa ké méq Manikánka teí éhwéh anterúéhboq kawerurero. Naho mah marákóipéq míó keyabé págege ehwéh teriuwara anterúówe. Segá anterúónsabe Manikánka kamah ariu púara sega íre kopéragorahuwe. Itega moq íre kopéragorahúne. Írakaumo. Amahnága Manikánka íópeqté éhwéh teí púaq itega mi ehwéh inehepeq súáhnaq wega ite anotahtaq kamahinkéhe.

²⁶ Naho Manikánka ehweh teriutaq mah marákó marákó máriúwe. Amahnága wega mahraréna, Mókake íre peh morá mah marákó marákóyábé mónkakáq máriúno atanauge. Íópeqkákáqsábé moq, Máriúno atanauge ire. *(Hagai 2.6)*

²⁷ Wegá, Mónkakáq máriúno atanauge insabé mah ehwéh irahráhúne. Wegá miraro

naneqmarí kúrugúruorahi naneqmarínsábé, Kúrugúruúno atahnana tabanaginae. Peh morá íre kúrugúruorahi naneqmarí kagainawire.

²⁸ Manikánka wahnah wahnahnirabeq íre kúrugúruorahire. Wega itensabé, Awaq míáhro aitéhnsábé wensabé áhtenéq we awahbeh sansánéq wensabé iwíáh íwíáh atone.

²⁹ Manikámé moke toráh agorahi irá tahnsane. Minayabe wensabé áhtenéq iwíáh íwíáh atone.

13

Wensabé wensabé arutaboiratéhoró i ehwéhne.

¹ Sísa tagaríáh kéó, wensabé wensabé arutaboiratéhoró.

² Wáhnaupéqté kégá iteba sirataq kawerue mehweh ariteq kirabo arítáhro. Menah mó kégá seba suro ke mehweh aritera kirabo aritera suro ke peh wáhnaupéqté kée íwíáhurowe. Írakaumo. Peh íópeqté ké mehweh aritera kirabo arítárówe.

³ Sísa tagaríáh ké karábúsiipéq míéhrataq sensabé iwíáhoró. Sensabé iwíáhéq sirutaboíriranka sereq moráráq karábúsiipéq mé tahnsa íwíáhoró. Sísa tagaríáh ké síwíoqnehrataq sensabé iwíáhoró. Iteitene inonka moq íéríre íwíáhéq sensabé iwíáhoró.

⁴ Ahre mewe sansamé wehké sansamé kaweq sansáne. Minayabe wehga mó aníné ahre abariíneho. Ahrega mó aníné weh abariíneho. Mó aníné ahre weh abario ke Manikánka ehweh aritena kamah arinkéhe.

Móneyabé irutaboíríyehó i ehwéhne.

⁵ Móneyabé irutaboíríyehboq peh matíéhra naneqsabé aiq awehraq mire íwíáhoró. Minayabe Manikánka aiq mahraréna,

Are íre auwaníe. Inehepeq íre auwaníe. Írakaumo
ire. *(Lo 31.6)*

⁶ Minayabe árahinabomo íwíáh íre oro. Peh págegeue
Manikáne ehwehnka irarinserah irarenehe.
Wene ehwehnka mahraréna,
Néne Wahnahnka séhréh aintéh púana íre áhreinie.
Wega séhréh aintéh púara mó kegá pehipi íre
kamah anigéhe ire. *(Buk Song 118.6)*

*Sísa kéreyabe íre iyehitegurégúia peh kéranehe i
ehwéhne.*

⁷ Ite Sísa tagariáh kéréq wahnahno kegá
Manikáne ehweh íwáhnoruruowaq sensabé iwíáhoru.
Sega kaweq arámbéhríera Manikánsabe kawerue
aiq pútare atáronserahnoro.

⁸ Sísa Karáhéwé menahnkákákq amahnágaákq
mókakeakq ahriahri peh monseráhnue mía míaire.

⁹ Mó kegá áwánáh éhwéh teírataq mi ehwéhnsábé
aiq pútare aritéhranka Manikáne sansá súého.
Wega séhréh aitéhnsábé iteiyuwa págegeue
míahrahúne. Mó naneq tahutáhúq awehrié
sansa sehgiönka iteiyuwa íre págege aitahráhire.
Mina tahnsa sánsá sehgiönka wehuke íre séhréh
aitahráhire.

¹⁰ Peh ite Sísa tagariona kené o tahbé kéhre.
Manikáne mibeq mahbeq arítáh ké naho
táhbérápéqté mewe nah kegá o tahbérapéqté
táhútáhúq íre mewe nahwe. Írakaumo.*

¹¹ Manikáne ehweh mibeq mahbeq
arítáh kegá Anotah Kawéqtápéq pokotaq
wehukene ahbabáqsabe kaweraritankeheéra

---

* **13:10:** Mi o tahbé áwahewé mahraréna, Sísa Karáhé tahpato
awanká itene o tahbé tahnsane. We pukúnka ite oga mé topáh o
tahbérapéqté tópáh nóne ire.

ménkámehnkáne korahq mewera titirowe. Peh korahq mewera titiréra mi kamáriné sinonka mewera ahnansahrapeq ira pariáhwe.

12 Mira onserah itene ahbabáqsabe kaweraitanieéna Sísaga ahnansahrapeq awankátaq táhpawe pukéna wene korahq tunka kaweraitéhre.

13 Minayabe ite iuwahbeh sansá sueq ahnansahrapeq Sísaba kowíanehe. Mó kegá Sísá áwíoqnowe. Itega weba wahtotaq kowíáhnaraq sega ite moq íwíoqneherawoe. Íwíoqnehransabé anetaníbo éq weba kowíanehe íwíáhoró.

14 Mah marákó marákóipéq ite mía míaona matábúrápéq íre kéhre. Minayabe peh kagaína matábúrápéqsábé áwénunúne.

15 Áwénunéq amahnága ite ménékámehnkátate íre titiria peh ahriahri Manikánsabe Sísá áwírue kaweróne ateq itene íwéhrate iwíáh iwíáh atanéhe.

16 Kaweq sansá súéhboq ahriahri kaweq sansánoro. Ite matiéhra naneq wenáwíoro. Mi sansátaré Maniká awahbeh sansá púaq ibitagínehboq kawerue miraoro.

Itetaq wahnahno kené ehweh sehgióro i ehwéhne.

17 Ite Sísá tagariáh kéráq wahnahno kegá ite séhréh aitanehéera ite auráq matiáhwe. Moke sene arámbéhríyábé Maniká teawigéhe. Minayabe itetaq wahnahno kené ehweh ireq kawerue sehgióro. Sehgirataq sene arambehri eyoyóue miraorahowe. Sirupipeq umeh agínaraq sega ite íre séhréh aitahráhowe.

18 Itensabé ahriahri púreraitáhro. Itega kaweq sansánuraunayabé irupipeq eyoyóire. Móakeakáq ahriahri itega kaweq sansánéyabe iuwahbehre.

19 Iteba apubúue kouwekiniboq Manikánsabe íné séhréh ainto ue púreraintáhro.

20 Sísa itene Wahnah pukútaq Manikánka iriwe oganúq atowe. Sísa itene ahbabáqsabe pukúwana wene korahq tunka moráéné ehweh kawerarowana kagaire. Minayabe Sísa ite Manikáne sipisípiq wahnahnaita aitaire. Manikánka iru ukiq itena

21 wene arambehri kawerue miraigeheéna séhréh aitéhre. Itene irupipeq we awahbeh sansá aitahnana kagainkehe. Sísa Karáhé anotah aní méq wensabé ahriahri iwíáh íwíáh atanéhe. Aiq miraoneheqmúne.

Páhsi parabaginal ehwéhne.

22 Néne iyahnabo anímáríno, itene irupipeq kaweraitanieéna mah pahsí sehiranuge. Mah pahsí peh wahtotaq ehwéh púaq kawerue sáhnahwe íráhro.

23 Íteríbáq Tímóti karábúsiipéqté pugeq áuwátówe. Wega ínéba apubúue sínaraq iteba moraráq koragayehetauye.

24 Moke itene wahnahmarínseq Manikáne animárínseqsabé iroro teriéro. Moke Ítári marákórápéqté Sísa tagaríáh kégá itensabé iroro ewe.

25 Manikánka ite ómiyabé arutaboiraitena séhréh aitéhre.

Manikáne O Ehwehne
God's New Talk: The New Testament in the Awa
Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Awa long Niugini

copyright © 1974, 1997 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© Faith Comes by Hearing

Language: Awa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-12-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 31 Aug 2023

9673cf68-887a-574e-9ac8-846469c86b12